

СВЯТИЙ МИКОЛАЙ – БАЖАНИЙ ГІСТЬ У КОЖНОМУ ДОМІ

Святитель Миколай (близько 270 – близько 345) народився у Малій Азії, в грецькій колонії Патара, що належала римській провінції Лікія. На той час це був елліністичний регіон за культурою та зовнішнім виглядом. Саме там він здобув початкову освіту. Батьки майбутнього святителя були багатими та глибоко віруючими християнами, котрі охрестили сина одразу після його народження, що було рідкістю на той час. Миколай з раннього дитинства був дуже релігійним і повністю присвятив своє життя християнському вдосконаленню. Змалку він не цурався знедолених, а ставши дорослим, широким допомагав їм; його заслужено називали «батьком сирит, вдів і скривджених». Він постійно чим міг обдаровував багатодітні родини, бідних та хворих. Про його щедрість ходили легенди. По смерті батьків сину залишається великий спадок, проте він вирішує роздарувати майно бідним і здійснює цей задум протягом тривалого часу.

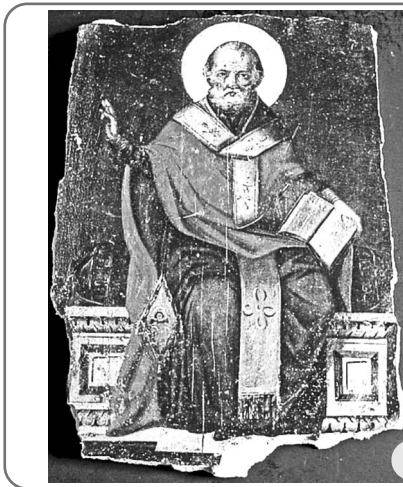
Юнак Миколай переселяється до Міри (сучасне місто Демре), що в провінції Анталія (Туреччина), де продовжує навчання, а дячко-єпископ висвячує його на священника.

Роки ранньої пастирської діяльності Миколая припадають на час спільного правління двох римських імператорів Діоклетіана (284-305) та Максиміана (286-305). У 303 р. Діоклетіан виголошує право на переслідування християн. Але з часом настає епоха терпимості до християнства, в результаті чого зростає чисельність послідовників християнської віри, а разом із цим і кількість єпископів, які керували громадою віруючих і мали значний соціальний вплив. У цей час святий Миколай отримав посаду єпископа Мір Лікійських. Брав участь у Першому Вселенському Соборі 325 р. в Нікеї. За дивовижну добротність його дуже поважали й любили.

Спочатку святий Миколай був похований у турецькому містечку Демре. Сьогодні на подвір'ї церкви, в якій він колись служив, встановлено пам'ятник, де Чудотворець зображений в оточенні дітей.

В XI столітті турки мали намір знищити мощі святителя Миколая, глибоко шанованого всім християнським світом. Жителі міста Барі, розташованого на березі Адріатичного моря, вирішили врятувати святи мощі. 8 травня 1087 р. корабль повернувся із міста Демре до Барі. Наступного дня, 9 травня, мощі святителя Миколая урочисто перенесли до церкви святого Стефана, що знаходилася неподалік від моря. Через рік було побудовано храм на честь святителя Миколая. Так італійськими купцями мощі святителя були перевезені до Італії і нині знаходяться в крипті базилики Святого Миколая в місті Барі (Італія).

Святитель Миколай відомий своїми молитвами за моряків і інших мандрівників, а також як захисник обмовлених – він часто вивільняє їх від долі безвинно засуджених. У стародавніх текстах повідомляється, що неможливо навіть стисло розповісти, скільки голодних святий Миколай нагодував у рідному місті, скільки одягнув бідних, скільки викупив боржників. Святий унікав земної слави і намагався приховувати від людей свої добрі справи, бо був людиною

Святитель Миколай, Микола Угодник, Микола Чудотворець (грец. Άγιος Νικόλαος – святий Миколай), християнський архієпископ Мір Лікійських (Візантія). День його смерті – «Микола зимовий» – відзначають як день Святого Миколая, або просто Миколая, 6 грудня (за Юліанським календарем) або 19 грудня (за Григоріанським). «Миколи весняного» (9/22 травня) – святкують у день перенесення його мощів у місто Барі.

Ім'я Микола походить від давньогрецького імені Νικόλαος (Ніколаос) («ніка» – перемога, «лаос» – народ) і означає: «той, що приносить народу перемогу».

Фреска з храму Святого Миколая в Демре (Туреччина)

смиренною. Саме завдяки історії про таємничу допомогу трьом сестрам засновано традицію анонімних подарунків на Миколая (6 або 19 грудня), особливо бідним і дітям.

Святитель Миколай – один із багатьох святих, якого вшановують всі християни і навіть нехристияни.

Вшанування святого Миколая починається від дня смерті святого, а широко розповсюджується у часи, коли імператор Юстиніан I (527-565) збудував на його честь церкву у Царгороді. А імператор Мануїл Комнін (1143-1181) державним законом приписав святкувати день св. Миколая саме 6 грудня. Найстаріший життєпис святого Миколая походить з IX-го століття.

На Заході папа Миколай (858-867) – перший папа з цим іменем – близько 860-го року збудував у Римі церкву Святого Миколая. До Німеччини традицію його вшанування привезла візантійська княжна Теофана, дружина цісаря Оттона II (973-983). Католицька церква також святкує день святого Миколая 6 грудня. У Франції й Німеччині є понад дві тисячі, а в Англії близько 400 церков, присвячених святому Миколаєві.

Руїни міста Міри з амфітеатром і скельними похованнями знаходяться приблизно в кілометрі від Демре (Туреччина), їх видно з будь-якої її точки. Оскільки Міри були не тільки містом землеробів, але і портом, св. Миколай з самого початку вважався покровителем моряків. Церква святого Миколая, в якій, за переказами, він служив та читав свої проповіді, – не тільки християнська святиня, але й місце, яке шанується мусульманами. Турки називають святого Миколая «Ноель Баба» (Різдвяний батько).

На Українські землі вшанування святого Миколая приходить разом із християнством. В Уставі київського митрополита Георгія (1072 р.) згадується, що у день пам'яті святого Миколая відбувалося урочисте богослужіння.

Найстаршою спорудою, присвяченою святому Миколаєві на наших землях вважається ротонда (храм круглої форми) в Перемишлі, що датується X-м сторіччям. У другій половині XI-го століття у Києві, на Аскольдовій могилі боярином Ольмою була збудована церква св. Миколая. На

Галицьких землях однією із найстаріших є церква св. Миколая у Львові (XIII століття).

Пісні про св. Миколая належать до найдавніших зразків української поезії, найпопулярнішою з яких є «Ой хто, хто Миколая любить».

Дід Мороз і Санта-Клаус

Сьогодні храм Святого Миколая в Демре – напівзруйнована мальовнича будівля, на стінах якої ще можна побачити стародавні фрески. І хоча зараз ця церква – музей, віруючі зі всього світу приїжджають сюди, щоб помолитися й

мініено шануванням святих, і, перш за все, святого Миколая Чудотворця. Цим і пояснюється, чому наші пращури з особливою старанністю вшановували саме святого Миколая і частіше, ніж до інших святих, зверталися до нього з молитвою.

Образ святого Миколая можна зустріти майже в усіх православних родинях. Перед ним віруюча людина молилася про допомогу в усіх більш-менш важких обставинах свого життя: «Немає на нас поборника проти Миколи», «Попрочи Микола, і він скаже Спасові».

«Снігом, снігом та льодами, Гей, здалека йде в наш край, Йде з гостинцями, дарами...». Поштова марка з нагоди Дня Святого Миколая – 19 грудня

просити допомоги у Миколая Чудотворця. В парку біля церкви стоїть шестиметровий бронзовий пам'ятник Святому Миколі, а ще неподалік на великому постаменті підноситься півтора метрава пластикова фігура Санта-Клауса, яка нагадує: що добрий старий в червоному костюмі з білою бороною, не хто інший, як святий Миколай.

Сучасна «морозологія» на питання про походження Діда Мороза відповідає чітко: він «спісання» з християнського святого – Миколи Чудотворця. Голландці назвали носія подарунків Синтерклаас, тобто Святий Микола голландською. На початку 19 століття голландські емігранти привезли Синтерклааса до Штатів, де він перетворився на Санта-Клауса.

В українському фольклорі був свій прототип Санта-Клауса – Морозко. Народна пам'ять зберегла чисельні казки про нього, як про зимового чарівника. Наш Дід Мороз (або ж Морозко) зовні дуже схожий на Санта-Клауса.

Про ступінь шанування українським народом святого Миколая можна судити по тому, що Церква поклала йому по четвергах кожного тижня особливу службу разом з апостолами. До Хрещення Русі четвер вважався днем головного язичницького бога Перуна. Після прийняття християнства багато свят і особливих днів, під час яких вшановували Перун, було за-

терміном для різного роду господарських договорів. Селяни з цим днем пов'язували засновані на спостереженнях прикмети про погоду і особливості зими: «Хвали зиму після Миколина дня». – «Перші морози Никольські». По всій території України влаштовували заздравні обіди на честь Миколая Угодника.

Свято Миколая в Україні є особливо бажаним дитячим святом.

За традицією, в ніч з 18 на 19 грудня святий Миколай приносить дітям подарунки і кладе їх під подушку. Серед дітей встановилася традиція писати святому Миколаєві листа, у якому дитина вказує, що хорошого та поганого вона вчинила протягом року і просить про подарунки. Такий лист, як правило, адресується до «Канцелярії святого Миколая». Завдяки ентузіастам, деякий час у Львові функціонувала така віртуальна канцелярія.

Як тільки Україна знову здобула незалежність і свободу вивизнання, в українській родині повернулося не тільки свято Миколая, а й вірші, пісні, казки, п'єси, пов'язані з ним. Ще на початку 1990-х років з'явилися народознавчі нариски Г. Пацюк, Р. Кобальчинської, Г. Маковій, В. Скуратівського, а також вірші В. Багірової, Д. Чередниченка, М. Людкевич, В. Круковської... Наразі в українській дитячій літературі є сотні віршів про свято Миколая. Літературна традиція повнокровно розвивається надалі – маємо навіть поему – віршований переказ життя св. Миколая для дітей, яку створив М. Кондратенко.

Треба пам'ятати, що людина покликана бути активною в творінні добра й милосердя, прикладом чого є світла постаць святого Миколая. Він кожного року знов звертається до нас, говорячи: наші почуття відгукуються на почуття інших, дуже часто добро близьких проростає добром і в нас самих; а наш добрий вчинок завжди буде сприяти творінню добра тими, хто нас оточує. Якщо людина має здатність любити, розділяючи радість і страждання собі подібних, то її серце стає співзвучним серцю цього святого, бо не можна бути щасливим, коли навколо тебе стільки недосконалості, знедоленості, й страждань. Подолання цих негативних явищ – загальне пріоритетне завдання для всієї сукупності людських осіб, а особливо для молоді, бо за молодцю майбутнє всього світу.

Володимир ДОЛГОПОЛІЙ,
перший проректор ДОППО;
Олена РОГОВА,
методист з курсів морально-духовного спрямування ДОППО

